

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací materiál vytvořený v projektu OP VK

Název školy:	Gymnázium, Zábřeh, náměstí Osvobození 20
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0211
Název projektu:	Zlepšení podmínek pro výuku na gymnáziu
Číslo a název klíčové aktivity:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Anotace

Název tematické oblasti:	Práce s textem – interpretace a analýzy
Název učebního materiálu:	Od eseje k básni není dlouhá cesta – Jan Skácel, Hodina mezi psem a vlkem
Číslo učebního materiálu:	VY_32_INOVACE_CJ0407
Vyučovací předmět:	Český jazyk a literatura
Ročník:	4. ročník čtyřletého gymnázia, oktáva osmiletého gym.
Autor:	Marie Brožová
Datum vytvoření:	29. 5. 2013
Datum ověření ve výuce:	13. 9. 2013
Druh učebního materiálu:	Pracovní list
Očekávaný výstup:	Na základě srovnání eseje a básně J. Skácela žák posoudí uměl. hodnotu esejistického textu a jeho blízkost textu básnickému.
Metodické poznámky:	Pracovní list je možné využít k samostatné práci, práci ve dvojicích, či skupinové práci. Osvědčil se požadavek ústních odpovědí na základě písemných poznámek.

Od eseje k básni není dlouhá cesta - Jan Skácel, Hodina mezi psem a vlkem

Místo eseje dopis císařovně

„Jakož pak Kytice přivítána jest srdečným pozdravem celého národa, dostalo se jí i vzácného vyznamenání, že přijata jest do příruční bibliotéky J. V. císařovny Eližběty. (Dobová recenze)

Paní,

odhodlal jsem se napsat Vám a k tomuto smělému rozhodnutí přivedla mne láska. Přijměte důvod tak závažný. Láska mne k tomu přivedla a osmělila mne slova staré písně, která se u nás zpívá dodnes: Sama královna, sama královna ceduličku psala...Především ale láska, láska k básníkovi.

Láska je veliká věc a Vy to smutně víte. Po celý život jste to věděla. Rovněž smrt je veliká záležitost. Básník, o kterém chci s Vámi rozmlouvat, shromažďoval ve volném čase pohádky. Podobal se pilné včelce, která sbírá z květin sladké šťávy. Bral do dlaní moudrá starobylá slova a jedno z krásných vypravování, jež zapsal, aby je pro nás zachoval, pojednává o tom, že dobře tak, že je na světě smrt.(...)

Básník, který mi leží na srdci, básník bez pochyby v mramoru, nebyl Adonis. Bohové ho nemilovali prudkou a závistivou láskou. Nezemřel mlád. Starý a unavený rozloučil se s tímto světem. Měl vzhled usouzeného úředníka a jeho měsíční příjem nestál za řeč. Prožil život mezi pergameny z oslí kůže. Kašlával krev smíšenou s černým prachem archivů. V tom se zase podobal starým horníkům, kterým se na plících usadila tma.

Avšak uchoval si jemné a citlivé ruce a dovedl znamenitě vázat kytice. Vybíral si pro své voňavé dílo kvítka docela prostičká a dobře znal, že taková jsou nejsličnější a nejstálejší. Všechna je znal krásnými jmény a dovedl za nimi dojít i na hřbitov, zahradu zelenou. Věděl o takových, která je dlužno trhati o půlnoci, když měsíc je v úplňku. O půlnoci a s tlukoucím srdcem. Z výprav vracel se až k ránu a čelo míval zbrocené smrtelným potem.

Uvil nám kytici, paní, kytici divučarou. A tato kytka, na rozdíl od jiných, neuvadá. Zůstala svěží jako v den svého vázání a na korunkách jednotlivých okvěti třpytí se ranní rosa a v každé kapičce té rosy se obráží celý svět. Byl to kouzelník, paní, byl to mág.

Patřil k čarodějům dobrým a laskavým a jeho tvář bývala ozdobena bojácným úsměvem. Nežil ve vádě s lidmi, by ani s Bohem. Znal tato tajemství všech slov a věděl, jak jednotlivá tajemství řadit k sobě, aby slova nebyla jenom slova. Nikdy nepochyboval o tom, že ta dobrá a platná jsou v držbě obyčejných lidí.

Vznešenost jeho práce se dochovala. Nikoliv však způsob. Marně si lámeme po nocích hlavu. Všechny naše dosavadní výklady jsou chudokrevné. Snad jenom hudebníci se dostali pravdě nejbliž, a není divu. Víme, že se v dětském věku učil hře na housličky.

Říkával s oblibou: “ Hlavní oučel básníka národního jest jenom zpěv.“ Taková byla jeho podoba. Vypustíte-li adjektivum, jehož význam prodělal mnohou změnu za posledních sto let, zní tato věta zajisté velmi moderně. (...) Děti zůstaly věrné kvítečkům našeho básníka a nepostrádají v jeho krajinách dálnice a benzinové pumpy, jako to mnohdy činíváme my, kteří máme tolik drzosti, že v tomto století a v této zemi se obíráme psaním básní a tváříme se přitom důstojně. Proto nás také kvapem opustily polednice, spanilé Dorničky, dali nám vale hastrmánkové a divoženky, zlaté kolovraty za naší přítomnosti umlkají, jablka, která chroustáme, nedozrávají na jaře a nebývají ze zlata. Jsou obyčejná a nanejvýš letní. (...)

Jan Skácel

(Jan Skácel, Třináctý černý kůň)

Pocta Erbenovi

Po obědě půjdu na půdu
a snesu dolů zlatý kolovrat.

Než utřeš nádobí, budu zase zpátky.
Pověsím klíč a na stůl položím
tři zlaté věci.
Přeslici, kužel, zlatý kolovrat.

V století smolince
je ryzí zlato trochu zvláštní.

Moc o tom ale nepřemýšlej,
pojd',
přeslici vezmi,
kužel, zlatý kolovrat
a slunce.
Půjdeme na most znova prodávat
za ruce, za nohy, za oči.

V té dávné písni pořád dohořívá.

V té dávné písni pořád dohořívá,
a nejen lidé,
dnes už i obyčejná města mají vpředu smrt,
kulatou jako ticho v ústí ptáčnice.

Smrt jako noc,
ta černá,
s krásným zadkem.

2

Příběh byl takový; aby ten most žil
a aby po něm lidé chodili,
ten chlapec tady život položil.
A je to dávno. Když ho zabili,
končila válka,
všechno začínalo.
Pod mostem jarní vody šly.

On ale nevstával a bylo ho tak málo
s tou mladou hlavou, celou v kameni.
A je to dávno. Je to potopeno v snách.
Je to pod kořeny stromu. A strom roste.

Podněty k interpretaci:

1. *Jakou podobu získal žánr eseje v pojetí J. Skácela – vyhledejte stylové prostředky, které jsou podle vašeho názoru typické pro esej, následně vyhledejte prostředky z hlediska esejistické formy atypické, porovnejte četnost zastoupení v obou skupinách. Poté se vyjádřete k vaší zkušenosti s žánrem eseje a k tomu, zda Skácelův esej naplnil vaše žánrová očekávání.*
2. *Lze v esejí podat portrét básníka? Jakým vlastnostem a životním postojům se věnuje esejista? Proč vybral právě tyto?*
3. *Má pravdu J. Skácel, když považuje větu „Hlavní účel básníka... jest jenom zpěv.“ za stále platnou i v moderní době? Jaký je podle vás „účel“ básnické tvorby, tedy poslání básníka? (Zajímáte se o poezii? Sledujete současnou poezii mladých autorů?)*
4. *Které metafory užití v textu překračují rámeček představy o klasické esejí a směřují ke skácelovské esejí jako umělecké úvaze?*
5. *Jak rozumíte větě: "Znal tato tajemství všech slov a věděl, jak jednotlivá tajemství řadit k sobě, aby slova nebyla jenom slova."?*
6. *Jak pracuje básník J. Skácel s erbenovskými aluzemi v básni Pocta Erbenovi?*
7. *Jakou formu zvolil Skácel pro svou báseň? Je tato melodicko-rytmická organizace typická pro jeho poezii?*

Použité materiály: archiv autorky PL